

מסר צמחי נפשי: תיאוריה של סגנונות חשיבה רוברט סטרנברג

יש כמה תיאוריות חלופיות של סגנונות חשיבה, ואין לי זמן להציג אותן לפניכם. התיאוריה שאני עומד להציג, תיאוריה שפיתחתי בעזרת עמיתיי, היא "תיאוריית המשטר העצמי". הטענה הבסיסית כאן היא, שצורות המשטר השונות בעולם הן השתקפויות של הצורות בהן אנו שולטים בעצמנו. צורות המשטרים אינן מקריות; הן ביטוי חיצוני של עולמנו הפנימי. אך אין הכרח להסכים עם הנחה מפליגה זו כדי לקבל את "תיאוריית המשטר העצמי" שאני עומד להציג לפניכם.

עיינו בבקשה בשקף שלפניכם (איור מס' 5). במסגרת הזמן העומד לרשותי לא אוכל לדבר על כל מה שכלול בו. שימו לב באיזו מידה הסגנונות השונים תואמים את סגנונות החשיבה שלכם.

לצורך דוגמה בלבד: פריט ראשון: כאשר אני מתכנן פרויקט מסוים אני אוהב לתכנן את מה שאני עושה ואת הדרך בה אני עושה; אני אוהב מטלות המאפשרות לי לעשות דברים כרצוני; אני אוהב מטלות שאין להן מבנה מוגדר. פריט זה ממצה את מה שאני מכנה "הסגנון המחוקק" (legislative style). אדם בעל סגנון כזה נוטה לעשות דברים בדרכו שלו. הוא לא אוהב שאומרים לו מה לעשות; הוא אוהב להחליט בעצמו. אדם כזה נוטה לעשייה יצירתית. אין זה אומר, אגב, שיש לו יכולת יצירתית, זה רק אומר שהוא אוהב לעשות דבר באופן יצירתי. הוא פונה לתחומים בהם הוא יכול לעשות דברים בדרך שלו. אנשים בעלי סגנון זה נוטים לעסוק בכתיבה, אמנות, ארכיטקטורה, מדע, השקעות, מדינאות וכיוצא בזה עיסוקים המאפשרים להם לעשות בדרכם שלהם.

פריט שני: אני אוהב מצבים בהם תפקידי ברור; אני אוהב למלא הוראות כאשר אני פותר בעיה; אני אוהב מטלות בהן יש סידרה של צעדים אותם יש לעשות. פריט זה ממצה את "הסגנון המבצע" (executive style). אדם בעל סגנון זה הוא במובן מסוים ניגודו של בעל הסגנון המחוקק. הוא אוהב שיגידו לו מה לעשות. הוא אוהב בעיות מובנות, ליישם כללים לפתרון בעיה ולחזור על רעיונות של אחרים. אנשים בעלי סגנון כזה נוטים לעיסוקים כגון משפטנות מסוג מסוים, פיקוד צבאי או משטרת, בנייה של דברים שונים לפי תכנון של אחרים וכו'.

אני עומד לדבר על סגנונות חשיבה, וכמו עמיתיי כאן אף אני אתחיל בסיפור. כאשר בתי שרה היתה בכתה ג' למדה כתתה על הפלנטות. המורה ביקשה מהתלמידים להתחפש לאסטרונומים ולעשות הדמייה של טיסה לפלנטת מרס. זה היה רעיון נאה, שכן אני סבור שאחת הדרכים הטובות ביותר ללמוד דבר מה היא באמצעות הדמייה (סימולציה). במהלך ההתכוננות למבצע ההדמייה פנתה בתי אל המורה ושאלה: "מדוע שלא אתחפש למרסיאנית ואקבל את פניהם של האסטרונומים בשעת נחיתתם על מרס?" גם זה לדעתי רעיון נאה. הוא מצביע על סגנון חשיבה מסוים שעוד אדבר עליו. המורה הגיבה מיד: "לא! לא נוכל לאפשר זאת כי אנו יודעים ממחקר החלל שאין יצורים חיים על מרס". התגובה של המורה מדכדכת. האין זה קורה לעתים קרובות כל-כך בבתי-הספר שלנו שמורים מדכאים רעיונות יצירתיים של ילדים? מכל מקום, אירועים כגון זה הניעו אותי לעסוק בנושא שעליו אני עומד לדבר עתה. התקרית הנ"ל היא תולדה של התנגשות של סגנונות חשיבה של תלמידה ומורה.

השאלות שאני מעלה הן: האם הוראת החשיבה אינה מקפחת למעשה חושבים טובים? התשובה שלי תהיה: כן! שאלה שניה: האם למידה שיתופית או למידה בקבוצות קטנות פותרת את הבעיות? אני אטען שזה תלוי. שאלה שלישית: האם למידה בשיטת החקר טובה יותר מלמידה בגישת החשיפה? אטען, שגם זה תלוי. שאלה רביעית: כאשר מודדים אינטליגנציה, האם מודדים גם סגנון חשיבה? אני אטען שכן, ולכן מקבלים תוצאות לא נקיות. שאלה חמישית: האם בחינות הבחונות ביצועים מועילות לתלמידים אחדים על חשבון תלמידים אחרים? אטען שכן. ולבסוף: האם הרעיון של סגנונות חשיבה הוא עוד רעיון חינוכי אופנתי הצפוי לשעמם אותנו בקרוב? יתכן שהרעיון ישעמם אותנו בקרוב אך למרות זאת הוא רעיון חשוב.

כאשר אני מדבר על סגנונות חשיבה אני מתכוון לשימוש מועדף ביכולות. מבחני האינטליגנציה מנבאים רק חלק מן ההישגים בלימודים ובעבודה. חלק מהדברים שהם אינם בוחנים הם סגנונות חשיבה. יתר על כן, לעתים קרובות אנו מבלבלים בין חוסר יכולת וסגנון חשיבה; לעתים קרובות אנו סבורים בטעות שתלמיד אינו מסוגל בעוד שלמעשה סגנון החשיבה שלו אינו תואם את סגנון החשיבה שלנו.

איור מס' 5: סגנונות של משטר עצמי נפשי

סגנון	מאפיינים	דוגמאות
לפי רשויות		
מחוקק	אוהב ליצור, להמציא, לתכנן, לעשות דברים בדרכו שלו; בעל מבניות מועטה.	אוהב לעשות פרוייקטים במדעי הטבע, לכתוב שירה, סיפורת או מוסיקה, וליצור עבודות מקוריות באמנות.
מבצע	אוהב למלא הוראות, לעשות מה שנאמר לו, לקבל מסגרת.	אוהב לפתור בעיות, לכתוב על נושאים מוגדרים, לעשות עבודות אמנות לפי מודל, לבנות לפי תכנית, ללמוד מידע מתוכנן.
שופט	אוהב לשפוט ולהעריך דברים ואנשים.	אוהב לבקר עבודות של אחרים, לכתוב מאמרים ביקורתיים, לתת משוב ועצה.
לפי משטרים		
מונרכי	אוהב לעשות כל דבר בעיתו, ומקדיש לו את רוב מרצו ומקורותיו.	אוהב להתמסר לפרוייקט יחיד: מדעי, אמנותי, היסטורי או עסקי.
היררכי	אוהב לעשות דברים רבים בבת אחת לפי סדר עדיפויות: מה לעשות מתי וכמה זמן וכוחות להקצות לכל דבר.	אוהב להקצות זמן לשיעורי-בית כך שיותר זמן ומאמץ יוקדשו למטלות חשובות.
אוליגרכי	אוהב לעשות דברים רבים בבת אחת אך מתקשה בעשיית סדר עדיפויות.	אוהב להקדיש בבחינה די זמן לשאלות הבנה כך שלא נותר זמן לשאלות פשוטות בסופה.
אנרכי	אוהב לגשת באופן אקראי לבעיות; מתעב מערכות, הנחיות ואילווצים כלשהם.	כותב בסגנון של זרם התודעה; קופץ מנושא לנושא בשיחה; מתחיל דבר ולא מסיימו.
לפי רמות		
גלובלי	אוהב לעסוק בתמונה הגדולה, בהכללה ובמופשט.	כותב מאמר על המסר והמשמעות הגלובליים של יצירת אמנות.
לוקלי	אוהב לעסוק בפרטים, במסוים, בדוגמאות קונקרטיות.	כותב מאמר המתאר פרטים ביצירת אמנות ואת הזיקות ביניהם.
לפי מרחב		
מופנם	אוהב לעבוד לבד; מרוכז בפנימיותו; מספיק לעצמו.	מעדיף לחקור במדעי הטבע או החברה בעצמו.
מוחצן	אוהב לעבוד עם אחרים; מרוכז במטלות חיצוניות; תלוי באחרים.	מעדיף לחקור במדעי הטבע או החברה עם חברים אחרים בקבוצה.
לפי נטייה		
ליברלי	אוהב לעשות דברים בדרכים חדשות; מתגרה במוסכמות.	מעדיף להפעיל מכשיר חדש בדרך שאינה מומלצת; מעדיף כתה פתוחה.
שמרני	אוהב לעשות דברים בדרכים מקובלות ובטוחות.	מעדיף להפעיל מכשיר חדש בדרך מקובלת; מעדיף כתה מסורתית.

אוהבים להעריך אנשים ודברים. חשיבה ביקורתית מטפחת את הסגנון הזה. בעלי סגנון זה נוטים לעיסוקים כגון שיפוט, ביקורת, הערכת תכניות, ניתוח מערכות, ייעוץ וכו'. ניתן ללמד בסגנון הזה ולבקש מהתלמידים להעריך, להשוות, לנתח וכו'.

ניגש לצורות של משטרים. בגלל חוסר הזמן לא אוכל להתעכב על כל פריט בתחום זה. הצורה הראשונה היא מונרכיה. אישיות מונרכית היא אישיות המרוכזת בדבר אחד. במונחים של כתה, יש להתאים לתלמיד המונרכי את הדבר אליו הוא נוטה. האישינות ההיררכית נוטה לעשות דברים רבים באותה עת בהתאם לסדר עדיפויות. יש לה רשימות מוכנות למטרות שונות. האישינות האוליגרכית נוטה אף היא לעשות דברים רבים בעת ובעונה אחת אך

אגב, אין לסגנון אחד עדיפות כלשהי על-פני סגנונות אחרים. בתי-הספר נוטים לתגמל תלמידים בעלי סגנון מבצע. אפשר כמעט לומר שההגדרה המובלעת בו לילדים מחוננים היא, ילדים העושים מה שאומרים להם בהצטיינות. המורים בבתי-הספר נוטים ללמד בסגנון מבצע: שאלות מהסוג של: מי אמר למי...? איזה אירוע התרחש לאחר אירוע מסוים? וכו' הן השאלות הרווחות ביותר בבית-הספר המצוי.

פריט שלישי: אני אוהב לנתח התנהגות של אנשים; אני אוהב מטלות הכרוכות בהערכה של עבודה של אחרים; אני אוהב תפקידים זה ממצה את דעתי על אחרים. פריטים אלה מודדים את "הסגנון השיפוטי" (judicial style). בעלי סגנון כזה, אמא שלי למשל,

מראש"י, וכו'. בחינה שיטתית של תשובות לשאלות מסוג זה עשויה לתת לכם תמונה על ההרכב הסגנוני של האישיות הנבחנת. ניתן להעריך סגנונות ללא שאלון. מורה עשויה להעריך את סגנונות התלמידים בהתאם להתנהגותם בכתה. דרך אחרת היא באמצעות מצבי הדמיה שבהם צופים על המשתתפים ומעריכים את סגנונותיהם, ויש דרכים נוספות.

האם סגנונות הוראה מסוימים מקפחים ילדים בעלי סגנונות למידה מסוימים? בוודאי שכן. אם אנו מלמדים חשיבה ביקורתית אנו מטפחים ילדים בעלי סגנון שיפוטי ומזניחים ילדים בעלי סגנונות אחרים. אם אנו מאוד לוקליים אנו מזניחים ילדים בעלי נטייה לגלובלי וכו'. למידה שיתופית למשל, מתאימה מאוד לילדים בעלי סגנון מוחצן ואינה מתאימה לילדים בעלי סגנון מופנם (ראו איור 6). עם זאת, אין זאת אומרת שעלינו ללמד תמיד בהתאם לסגנונו של הילד. לעתים נרצה לפתח סגנון שאין לו או לפעול בהתאם לכמה סגנונות.

איור מס' 6: סגנונות חשיבה ושיטות הוראה

שיטות הוראה	סגנונות מתאימים
הרצאה	מבצע/היררכי
שאלות מבוססות על חשיבה	שיפוטי/מחוקק
למידה שיתופית	מוחצן
פתרון בעיות של בעיות נתונות	מבצע
פרוייקטים	מחוקק
תרגול בקבוצות קטנות	מוחצן/מבצע
דיון בקבוצות קטנות	מוחצן/שיפוטי
קריאה	מופנם/היררכי
לחילוץ פרטים	לוקלי/מבצע
לחילוץ רעיונות עיקריים	גלובלי/מבצע
לניתוח	שיפוטי
זכירה	מבצע/לוקלי/שמרני

להלן כמה מימצאים של מחקרים שערכנו: מצאנו שמורים ביסודי נוטים יותר לסגנון מחוקק בעוד שמורים בעל-יסודי נוטים יותר לסגנון ביצועי. הסיבה לכך היא שברמת היסודי יש למורים מרחב תמרון גדול יותר, וברמת העל-יסודי תכנית הלימודים לוחצת יותר בגלל הבחינות. בנוגע לגיל מצאנו שמורים מבוגרים יותר נוטים לסגנון ביצועי ושמרני בעוד שמורים צעירים נוטים לסגנון מחוקק וליברלי. מצאנו, כמו-כן, שמורים של מדעי הטבע נוטים ללוקליות. אני זוכר שלמדנו בבית-הספר גיאולוגיה. למדנו בעל-פה שמות של סלעים; כל-כך לוקלי! מימצא אחרון שאדווה לכם עליו, אולי המעניין ביותר: מצאנו שלא רק לבני אדם יש סגנונות אלא גם לבתי-ספר. מצאנו שלמורים בבתי-ספר שונים יש סגנונות אופייניים הנובעים מהאידיאולוגיה של בית-הספר. במילים אחרות, מורים מתאימים את סגנונם לאופיו של בית-הספר. כל המימצאים האלה ואחרים מראים שסגנונות

היא מתקשה בהכנת סדר עדיפויות. עם תלמידים כאלה יש לשקוד על הכנת סדרי עדיפויות. הצורה הרביעית - האישיות האנרכית - נוטה לבלבול. לעתים קרובות לא ברור מהן מטרותיה. היא לוקחת מכאן ומשם. יש לה פוטנציאל יצירתי אך כדי לממש אותו יש להקנות לה משמעת עצמית.

במונחים של רמות אנו מדברים על גלובליות ולוקליות. האישיות הגלובלית נוטה לנושאים גדולים, לחשוב באופן מופשט, לראות יותר את היער ופחות את העצים. האישיות הלוקלית נוטה לפרטים; להיות קונקרטי; להיות על הקרקע.

במונחים של מרחב אנו מדברים על אישיות מופנמת ואישיות מוחצנת. הראשונה נוטה לעבוד לבד, והשנייה נוטה לשתף פעולה עם אחרים.

במונחים של נטייה אנו מדברים על אישיות שמרנית הנוטה למוכר לעומת אישיות ליברלית הנוטה לחדש.

הרשו לי לומר עוד כמה דברים כלליים על סגנונות חשיבה ולמידה:

- א. סגנונות אינם יכולות; הם העדפות.
- ב. לאדם אין רק סגנון אחד. בני אדם פועלים בהתאם לסגנון מסוים בהקשרים מסוימים: במעבדה לפסיכולוגיה - אני מחוקק, במטבח - אני מבצע וכו'.
- ג. יש בני אדם בעלי סגנון דומיננטי, ויש שהם תערובת מאוזנת יותר של סגנונות.
- ד. לבני אדם יש מידה שונה של גמישות. גמישות היא יכולת להחליף בין סגנונות בהתאם למצב.
- ה. סגנונות הם מוצר של חיברות (סוציאליזציה). הם נרכשים על-ידי הזדהות עם מודלים.
- ו. סגנונות אינם קבועים; הם משתנים לאורך החיים.
- ז. סגנונות ניתנים למדידה.
- ח. סגנונות ניתנים ללמידה.

ט. אין סגנון מועדף אפריורי. בית-הספר המצוי מטפח ומעריך סגנון מבצע, אך במקום עבודה עשויים לטפח ולהעריך דווקא סגנון אחר. למשל, לצורך ניהול בדרגה בכירה יחפשו אישיות בעלת סגנון מחוקק או שיפוטי, היררכי, גלובלי וליברלי. כלומר, כאשר אנו מחנכים עלינו לשאול לא, איזה סגנון יש לטפח בבית-הספר, אלא, איזה סגנון יש לטפח כהכנה לעתיד. אין סגנונות טובים או רעים. הערכה של סגנונות תלויה בהקשר. כיצד מודדים סגנונות? אפשר, למשל, לתת שאלון פשוט. על שאלה כגון, כיצד אתה נוטה לעבוד על פרויקט כלשהו? מישהו עשוי להשיב: "אני אוהב לתכנן אותו ואת אופן העשייה שלו", ומישהו אחר: "אני אוהב להתרכז בו עד להשלמתו", ואחר: "אני מתמודד עם קשיים כאשר הם צצים ללא תכנון

שיפוטית למדי, ולכן ניטה לתגמל תלמידים שיפוטיים. אם אנו עושים הרבה: המצא! חבר! דמיין! שער! וכו', אנו מנהיגים כנה מחוקקת ונוטים לתגמל תלמידים בעלי סגנון מחוקק (ראו איור מס' 7).

סגנונות הוראה מסוימים נוטים לחזק תלמידים מסוימים. למשל, אם אתם מרבים להרצות, כמוני עכשיו, אתם מחזקים תלמידים ביצועיים והירארכיים. ביצועיים מאחר שהם קולטים, והירארכיים משום שהם מסדרים את התכנים המועברים על-פי סדר. הוראה המבוססת על שאלות מעוררות חשיבה מטפחת תלמידים בעלי סגנון מחוקק או שיפוטי. הוראה המבוססת על פתרון בעיות, על מתן בעיה וציפייה לפתרון, מטפחת סגנון ביצועי. שיטת הפרוייקטים מפצה תלמידים בעלי סגנון מחוקק, היררכי ומונרכי (אם הפרוייקט גדול). קריאה מחזקת בעלי סגנון מופנם והיררכי, זכירה מחזקת בעלי סגנון לוקלי ושמרני וכו'. הדרך הטובה ביותר ללמד היא באמצעות טכניקות מגוונות. כך ניתן להגיע למירב התלמידים.

ולבסוף, מבחני הערכה שונים הבוחנים כישורים, הישגים, אינטליגנציה ועוד, מבלבלים את מה שהם בוחנים עם סגנונות. מבחנים שונים מקפחים או מתגמלים סגנונות שונים. בחינות "מסורתיות" מתגמלות סגנון ביצועי, לוקלי ושמרני, בחינות חדשות - פורטפוליו, פרוייקטים ועוד - מתגמלות סגנון מחוקק, שיפוטי והיררכי (ראו איור מס' 8). הבחינה האידיאלית לטעמי היא זו שעושה צדק עם כל סגנונות החשיבה.

מושפעים מתהליך של חיברות. במחקרים נוספים מצאנו שתלמידים הבאים משכבות סוציו-אקונומיות נמוכות נוטים יותר לסגנון שיפוטי, לוקלי, שמרני ואוליגרכי, כלומר, מה שמסווג כ"חשיבה סמכותית". במחקר אחרון שאזכיר כאן, מחקר המחזק אף הוא את תיזת החיברות, מצאנו שתלמידים נוטים להתאים את סגנונם לסגנון המורה. תלמידים נוטים להיות כמו מודל התפקיד (role model) שלהם.

האם, ושאלה זו מחזירה אותנו לבתי שרה, תלמידים מצליחים יותר כאשר סגנונם תואם את זה של המורה? מה שמצאנו בעניין זה, הוא קודם כל שמורים מגזימים במידה בה סגנון תלמידיהם מתאים לזה שלהם. זו מן הסתם נטייה אנושית רווחת לייחס לאחרים תכונות הדומות לאלו שלך, אך הצד השלילי של תופעה זו מתבטא בכך שהמורים מורים לעצמם, מה שגרם למימצא הנוסף שלנו לפיו מורים נתנו הערכות טובות יותר לתלמידים בעלי סגנון דומה לשלהם.

מהן ההשתמעויות המעשיות של התיאוריה והמחקרים האלה? כמורים אנו יכולים לזהות את הסגנון שלנו. אם הפעילות שאנו מעודדים בכתה היא מן הסוג: מי אמר? מתי? סכס! תאר! וכו', פירוש הדבר הוא שאנו מנהיגים כנה ביצועית למדי. מכך אנו עשויים להסיק שאנו מתגמלים תלמידים בעלי סגנון ביצועי. אם אנו עושים הרבה: השווה! נתח! הערך! מה הגורמים ל...? מה אתה מניח בנוגע ל...? בקר! וכו', פירוש הדבר הוא שאנו מנהיגים כנה

איור מס' 7: סגנונות חשיבה ושיטות הערכה

צורות הערכה	המימוניות העיקריות הנבדקות	הסגנונות התואמים ביותר
תשובה קצרה/ מבחן אמריקאי	זיכרון ניתוח הקצאת זמן עבודה עצמית	מבצע/לוקלי שופט/לוקלי היררכי מופנם
מאמר	זיכרון ניתוח מקרו ניתוח מיקרו יצירתיות ארגון הקצאת זמן קבלת נקודת המבט של המורה עבודה עצמית	מבצע/לוקלי שופט/גלובלי שופט/לוקלי מחוקק היררכי היררכי שמרני מופנם
פרוייקט/פורטפוליו	ניתוח יצירתיות עבודת צוות עבודה עצמית ארגון מחויבות רבה	שופט שופט מוחצן מופנם היררכי מונרכי
ראיון	חברות	מוחצן

שאלה: כיצד ניתן לפתח גמישות אצל ילדים?

סטרנברג: הדרך הטובה ביותר היא באמצעות מודל. כלומר, להראות לילדים כיצד את, המורה, נגשת לבעיות באופנים שונים בנסיבות שונות. באופן כזה הם יפנימו דרכים שונות לעשות דברים שונים. דרך אחרת היא לתת להם פעילויות המחייבות שימוש בסגנונות שונים.

שאלה: מהם סגנונות חשיבה; האם הם תכונות טבעיות?

סטרנברג: אין להיצמד למושג "סגנונות" בדבקות מוגזמת. אין לומר על מישהו: "הוא מחוקק" או "הוא מונרכי" וכו'. אנשים מפעילים סגנונות שונים במצבים שונים. "סגנונות" הם מטאפורות. אין לבני אדם משטר בראשם. מטאפורה היא יעילה כאשר היא מסייעת לנו לארגן את מחשבותינו, אך טיפשי לייחס לה ממשות מוחלטת ולהיצמד אליה. יש להיזהר מסטריאוטיפים כגון "הוא מוחצן" והוא "ליברל" וכו'.

איור מס' 8: סגנונות חשיבה ועידוד פעילות בכתה

מורים יכולים להגיע ליותר תלמידים על-ידי עידוד פעילויות מגוונות בשיעור ובבחינות.

סגנון מבצע	סגנון שופט	סגנון מחוקק
מי אמר?	השווה והנגד...	צור...
סכס...	נתח...	המצא...
מי עשה?	הערך...	אם אתה...
מתי עשה?	לפי שיפוטך...	דמה...
מה עשה?	מדוע?	תכנן...
איך עשה?	מה גרם ל...?	כיצד היית...
חזור על...	מה ההנחה של...?	שער...
תאר...	בקר...?	בעולם
		אידיאלי...

הערה אחרונה על הראיון. אצלנו, בארה"ב, לאחר שמישהו עבר בחינות מיון שונות הוא ניגש בשלב האחרון והמכריע לראיון. אך ראיון, כמו בחינה, מתגמל סגנון מסוים. הוא מועיל בעיקר לבעלי סגנון מוחצן. בעלי סגנון מופנם מקופחים בראיון. לוקח להם חצי שעה להתחמם אבל עד אז המראיינים כבר קבעו עליהם את דעתם. "הוא" הם רושמים, "מתקשר רע..."? כך גם יועיל למראיינים להיות היררכיים; בכמה דקות קצרות הם יוכלו לדווח לפי סדר על כל הדברים הגדולים שעשו בחייהם. בקיצור, תלמידים ומועמדים רבים נפסלים לא על העדר יכולות אלא על העדר סגנונות התואמים לאלה של הבוחנים.

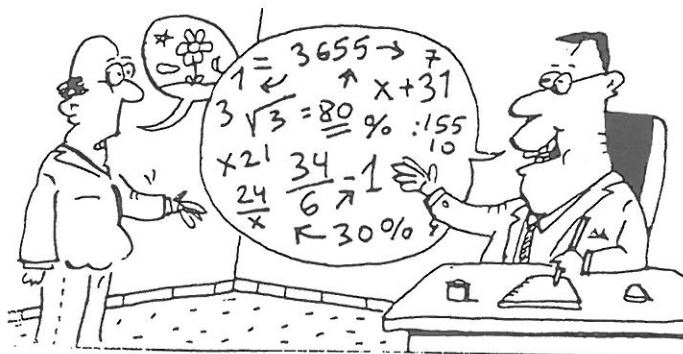
לסיכום, אני סבור ש"סגנונות" הם קטגוריה חשובה ביותר להוראה, חשובה יותר מ"יכולות" ו"הישגים", ואני מקווה שתביאו אותה בחשבון.

שאלה: קיבלתי רושם מאוד פסימי מהרצאתך. עולה ממנה שבית-הספר הוא מעגל סגור בו מורים בעלי סגנון נתון מתגמלים ומקפחים תלמידים בעלי סגנונות נתונים.

סטרנברג: אין מקום, לדעתי, לפסימיות מופרזת תלמידים נחשפים בבית-הספר לסגנונות מגוונים של מורים. מורה טוב הוא מורה גמיש הנוקט בסגנונות אחדים. גמישות, זיכרון, היא המפתח. המטרה אינה לפתח אצל התלמיד סגנון זה או אחר אלא גמישות; נטייה ויכולת לתמרן בין סגנונות בהתאם לנסיבות.

שאלה: האמנם סגנון חשיבה הוא עניין להעדפה?

סטרנברג: ב"העדפה" לא התכוונתי לבחירה רצונית ומודעת בסגנון זה או אחר. אני מתכוון לפרה-דיספוזיציה. אני משתמש במילה proclivity שקשה לתרגם אותה גם לאלה שגדלו בארה"ב. זו מעין נטייה לדבר מה. האופן בו את אוהבת להשתמש ביכולות שלך. אך אין ערובה לכך שרעיונות של בעל סגנון מחוקק, היינו יצירתי, הם טובים, ולהפך: ניתן לחשוב על בעלת רעיונות יצירתיים להפליא שאינה נוטה לסגנון מחוקק.

איור (עמוס אלנבוגן) מתוך הספר "חדשנות בפעולה" שיצא לאור בהוצאת מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה.